

П'ять п

Анатолій Юрченко

Трагікомедія на дві дії для театру абсурду (16+)

Від автора. *Всі дійові особи та події вигадані. Іншими словами, дія відбувається в альтернативному абсурдному всесвіті, пов'язаному з нашим світом лише гіпотетичними кротовими норами, тобто викривленнями просторово-часового континууму. І якщо хтось забажає побачити себе в цих карикатурних персонажах, хай йому грець.*

Дійові особи

Перший п, одягнений офіційно

Другий п, у лазневому халаті

Третій п, у теслярській роботі, під час розмови вставляє білоруські слова

Четвертий п, у бавовняному тренувальному костюмі, штани витягнуті на колінах, похмурий

П'ятий п, у м'ятих штанах і тільнику

Хтось у масці

1 дія

Просторий кабінет деє у найвищих колах влади. Світло з вікон доповнюється сценою люстр під стелею. Дуже довгий овальний стіл. Багато стільців, що стоять абияк. В кабінеті четверо з напрочуд однаковими обличчями. Це "п" з першого номера по четвертий. Перший п сидить на чолі столу, решта де прийдеться. Відчиняються двері. У двері влітає п'ятий п, виштовхнутий чиясь рукою, за інерцією біжить кілька кроків і падає на килим обличчям униз.

П'ЯТИЙ (кричить). Вовки позорні! Я вам ще покаджу! Я вас... я вам... я вам ще влаштую! Око на дупу натягну, телевізор зроблю! Звільню всіх на х... На Колимі вартовими стоятимете! Ні! На Чукотці. (Підіймається з підлоги. Озирається.) Еге ж, вся згряя отут. А чому пахана нема? За що сьогодні базаримо?

ПЕРШИЙ. Сідай та замовкни. Коли буде треба, тобі скажуть.

П'ЯТИЙ. А ти що вбрався? Навіть зашморг на шиї.

ПЕРШИЙ. Я завжди так одягнений. І у краватці. Раптом щось термінове. А я вже готовий. На перевдягання час не витрачаю.

ЧЕТВЕРТИЙ (похмуро). І спиш так?

ПЕРШИЙ. Ні, вночі, звісно, знімаю. Щоб не пом'ялося. Але вішаю поруч. Акуратно. На стілець. Щоб напоготові.

ДРУГИЙ (*байдуже*). Та що може статися вночі? Сплять же ж усі...

ТРЕТІЙ (*перебиваючи*). А ти не правий! Тут ти не правий! Ноччу якраз усьо трапляецца! Одному, пам'ятаю, гараж ставілі. І саме ноччу — пожежа! Тому що всі спалі. А хтосьці не спав! (*Показує пальцем на п'ятого.*) Такі ось, як йон, наприклад.

П'ЯТИЙ. Гей, ти кінчай маячню гнати! Мабуть, такий, як ти?

ТРЕТІЙ. Ди я ноччу сплю. Ну, хіба аврал ці трохсменка...

П'ЯТИЙ. А в мені авралів немає! Ну, бувало, що й вночі. Але однаково без шухеру. Ось, пам'ятаю...

ДРУГИЙ. Годі теребенити. Мене просто з сауни висмикнули. Щоб твоє базікання слухати?

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро сміється*). І що ти в сауні зрання робив?

ДРУГИЙ. Не смішно! Парився. Що ще в сауні роблять?

ЧЕТВЕРТИЙ. Зрання?

ДРУГИЙ. А ось захотілося зрання. В тебе не спитав!.. Люблю я це діло! Сидиш на полиці, кров у жилах вже закипає, волосся на голові стирчить від жару... А ти сидиш, терпишся. А потім, коли вже геть ні в змозі, під крижаний душ і до басейну! Ох, бадьорить!

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). Нащо?

ДРУГИЙ. Задля тонусу. Погано без тонусу жити. Ну й потім — купа часописів на столі, телевізор працює, як це подужати без тонусу? Ні, пообіді трохи відпочиваю, кросворди вирішую. Але вісь час у тонусі.

ПЕРШИЙ. Кросворди — це добре. Мені теж лікарі радили. Щоб деменції не було. До речі, слухай — птах, який вміє літати хвостом уперед.

П'ЯТИЙ. Крокодил.

ПЕРШИЙ. Чому крокодил? Крокодил геть не птах.

П'ЯТИЙ. А ось захоче, то й хвостом уперед полетить. (*Голосно сміється.*)

ДРУГИЙ. Колібрі.

ПЕРШИЙ. Так, справді! Колібрі! Вона вміє! Слухай, ти біолог, напевно?

ДРУГИЙ (*докірливо*). Нам же заборонили про це казати. А втім... усі свої... Звичайний пенсіонер.

ТРЕТІЙ. А до того?

ДРУГИЙ. А до того звичайний вчитель. Математики. А математика, самі розумієте...

П'ЯТИЙ (*перебиваючи*). Знаємо-знаємо! Вчили. Піфагорові штани на всі сторони рівні. (*Хихоче.*)

ТРЕТІЙ. Тади за яким чортом цябе в п панєсло?!

ДРУГИЙ. Якщо чесно... Ні, якщо чесно, сам не знаю. Так склалося.

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). Пенсія маленька?

ДРУГИЙ. Це теж. Та й нудно на пенсії. І грошей не вистачає. Та й схожий я був на нього. Я вже думав податись до компанії леніних і сталіних, які біля Мавзолею туться.

Карбованець-другий. І розвага. А виявилось, там така мафія...

П'ЯТИЙ. Як тут? *(Регоче ще голосніше.)*

ЧЕТВЕРТИЙ *(з похмурим гумором, п'ятому)*. Вражаюсь, що він тебе за твої жарти ще не придушив.

П'ЯТИЙ. Потрібний я йому, от і не придушив.

ПЕРШИЙ. А ми?

П'ЯТИЙ. Не гальмуй, кореш! Ви також. Але я особливо.

ДРУГИЙ. Тому тебе з такою пошаною доставили.

П'ЯТИЙ. А я затявся. Кажу їм: спочатку бабу! Або не їду.

ПЕРШИЙ. Бабу? У твої роки?

П'ЯТИЙ. Які ще роки? Всього сімдесят чотири. Я ще без віагри можу. І хочу! А мені бабу не дають!

ЧЕТВЕРТИЙ *(похмуро)*. І не дадуть. Її ж потім прибрати доведеться.

П'ЯТИЙ *(байдуже)*. Та замочити я й сам можу. А нащо? А що як вона мені сподобається. Мабуть, я ще її захочу?

ЧЕТВЕРТИЙ. А на те! *(Цитує.)* "Як казав один мій знайомий, покійний, я забагато знав".

ТРЕТІЙ *(п'ятому)*. А чим ти яму так потрібен?

П'ЯТИЙ. А подобається йому моє приколювання. Хоч і кривиться іноді. А з вас хоч хтось так приколотися зможе?

ПЕРШИЙ *(гнівно)*. Подобається — сам і приколюйся! Хоч шпилькою до стіни! *(Здивовано сміється з жарту, що несподівано народився.)*

П'ЯТИЙ. Ось сам шпилькою й приколюйся. А я тебе й чим міцнішим приколоту можу! *(Перший перестає сміятися.)* Ось так! Фільтруй базар.

ПЕРШИЙ *(другому, після паузи)*. А з чого ти вирішив, що леніни та сталіни — мафія.

ДРУГИЙ. Вирахував. Математично. І леніни, й сталіни, й нікіти сергійовичі, й леоніди іллчі. Ну самі подумайте. Товчуться люди, дуже схожі, між іншим. Тобто підгримовані. І одягнені не в джинси, а як вожді одягалися на той час. Значить, хтось їх одягнув? Хтось їх гримував? Бажаєте зі мною сфотографуватися? Звичайно, і я з вами сфотографуюсь! З задоволенням. І вашу подяку прийму із задоволенням. Та киньте, це зовсім не дорого за фото з Володимиром Іллічем. А хочете, ще Йосипа Віссаріоновича запросимо. Геть небагато дорожче... Мабуть, вони й нешкідливі, просто заробити хочуть. Але ж хтось за цим стоїть, хтось все це організував. А інакше вони б усі вже побилися між собою через ці карбованці.

ЧЕТВЕРТИЙ. Усюди мафія...

ПЕРШИЙ. Ти що сказав?! Ми теж схожі! І ми, на твою думку, мафія?!

ЧЕТВЕРТИЙ. А хто ж іще... А через карбованці не побилися, тому що кожному особисто за конкретне завдання платять.

ТРЕТІЙ *(другому)*. Добре табе. У цябе хаця б сауна йосць. А в мяне *(вимовляє з огидливістю)* джакузя. Не па-нашаму гета. Не, твая сауна таксама не па-нашаму, але хаця б на лазню схожа. А тут — джакузя. Я й вирішив сабе лазню поставиць. Я ж

цесляр. З Міларусі.

П'ЯТИЙ. Як тебе батька відпустив?

ТРЕТІЙ (*раптом сердито*). Бацьку не чапай! Я табе за бацьку таксама магу нешта куди-небудзь нацягнуць! Наш бацька — гета такій бацька! Йон жа мяне, даречи, і знайшов. У калгосп яго привезлі. Ну, самі разумеєце, якраз перад выбарамі — треба ж з простимі людзьмі размавляць. Гета паднімаць, як яго... рейтинг. Ну, самі разумеєце, камери, пісакі. А йон мяне убачив. Ми якраз сховішча для гародніні ставілі.

П'ЯТИЙ (*уїдливо*). Для бульби своєї?

ТРЕТІЙ (*знов сердито*). Бульбу таксама не чапай! Наша бульба — гета така бульба! Не тое, што в вас!

ДРУГИЙ. Не дратуйся. Далі розповідай.

ТРЕТІЙ. А чаго тут расказваць? Усьо ж і так зразумела. Зафатаграфавалі бацьку дзе треба і з кім треба, а йон потім усіх адправів і — а гетага мужика, ну, мяне, значыць, до мяне. Як клічуць? — пытаецца. Шчыра кажу: Ясь. Усьо, Ясь, са мной едзеш. Так і трываў пры сабе. Калі яму треба было, фатаграфавався са мной. Знов жа для гетага, для рейтинг: глядзіце, мавляў, як я з самім сябрую. Ні, для тэлевізара я не гаджуся. Але калі сфатаграфаваль у гетым, як яно в іх зветься... ага!.. у правільным ракурсі, яно самае тое. Гета ж мені потым морду обличчя паправілі. А тут сам прыехав і мяне вбачив. І кажа бацькі: оддай, мне йон больш патрэбны. Ну, бацька у нас нязгодлівы. Але тут віддаў. Йон жа хітры, ведае, каму і калі адступіцца. Ну і мне сказаў: не забывай, чий ты. Каб, калі треба, і за мяне, за бацьку, значыць, словца замовіў. Ну а я бацькі адмовіць не мог. Таму зараз таксама п. Ну а тут пачав я лазню ставіць...

ПЕРШЫЙ (*нервово*). А сусіды б побачылі? То ж які б розмовіны пішли! Сам п сабе лазню ставіць! Не царскае це діло!

ТРЕТІЙ. Ді якія яшчэ суседзі?! Я гадаю, іх геть няма! Я б і сам рады пазнаёміцца. Увечарі за чаркай пасядзець... Можа, зараз сябры білі б...

ЧЕТВЕРТЫЙ. А потім бы іх усіх прыбрати довелася.

ТРЕТІЙ. Так не пазнаёміліся. І як? Калі і йосць суседзі, яны мяне нават не бачаць. Паркан якої вышынi! Падмурак я вжо паклаў, а толькі взяўся за справу по-справжньому — тут і гетія! Усе кідай — едзем! Цікава, а Маркона йон за гетым жа столом прываў?

ЧЕТВЕРТЫЙ. А тобi яка рiзниця?

ТРЕТІЙ. Так цікава ж. Можа, я на месці Маркона сяджу? (*Другому.*) А ти не дарасказаў, як у цябе склалося.

ДРУГИЙ. А, скажу! Начхати, што не можна. З горя я пішов. Момент вони точно вираховували, от і підкотили. Я дружину тільки-но поховав. А коли вони підкотили, подумав: чим пити по-чорному... А вони все тихою сапою, поступово. За містом житимеш. Та мені все одно тоді було. Кажу — гаразд. Тільки обличчя тобі трохи поправимо. Та гаразд, поправляйте. А потім як розпочалося. І те підпиши. І це. А я й підписував, не читаючи. Обличчя поправили. Навіщо погодився? Що вони з носом зробили! Позорище якесь.

ЧЕТВЕРТЫЙ (*роздратовано*). Коли б лише ніс! Бачу себе вранці у дзеркалі — лякаюся.

Голюся — здається, не себе, а його голю! Ганьба!

ДРУГИЙ. А далі почалося. Як їсти. Як пити. І щоб ДНК не залишати. Що якою ложкою. Що якою виделкою. Що з якого келиха... Втім, мабуть, це мене й врятувало? Бо не запив. І в тонусі себе тримаю. І всі часописи читаю. Щоб не ляпнути чогось здуру. Тільки, відчую, втомлюватись я почав від цього цирку...

ЧЕТВЕРТИЙ *(різко)*. Ви маєте щось проти цирку?

ПЕРШИЙ *(верескливо)*. Я! Я маю! Ми виконуємо важливу державну роботу! Небезпечну та секретну! Особливої важливості. І це, знаєте... це... це... відповідальність, а не... не...

П'ЯТИЙ. А не сміфуйочки!

ПЕРШИЙ. Звичайно! І не цирк!

П'ЯТИЙ. Ну, нарешті! І я хоч щось правильне сказав. *(Гиготить.)*

ПЕРШИЙ *(знов верескливо)*. Сидіть на всьому готовому, а ще смієтеся? Не смій з цього сміятися!

П'ЯТИЙ. Давай, давай, а я горілки хочу. Бабу не дали, хай хоч горілки dadуть.

ТРЕТІЙ *(другому)*. А діточок маєш?

ДРУГИЙ. А навіщо це тобі?

ТРЕТІЙ. Адже ж цікаво...

ДРУГИЙ. А! Яка різниця. Можу сказати. Не вийшло в нас з дружиною... Так... Але діти в нас були. Адже вона теж викладала. Тож були в нас діти. І ми їх навчали. Не тільки математиці — розумному, доброму, вічному... А зараз?..

П'ЯТИЙ. Вчи хоч малюванню, але хай горілки dadуть!

ДРУГИЙ. І я, між іншим, жерти хочу. Адже до сауни не снідаю. Шкідливо на повний шлунок...

ТРЕТІЙ. І я не жрамши. Ди яще папрацавав. Маю право чарку на грудзі приняць і закусіць.

П'ЯТИЙ. Так потребує.

ТРЕТІЙ. І запатрабую. *(Йде до дверей, смикає ручку.)* Яна што, зачинена, ці што?.. А добрия дзвери. Бачу руку майстра...

П'ЯТИЙ. Сіло. Не туди треба! *(Йде навколо столу.)* Та де ж вона? В мене вдома просто на очах. Натиснув — і чого бажаєте? Ось тільки бабу не дають. *(Лізе під стола.)* Еге ж, ось вона. *(Натискає.)*

ПЕРШИЙ *(верещить від жаху)*. Ти що натиснув? Тут ядерна кнопка повинна бути! *(Лізе під стола дивитися, інші нахилиються й заглядають.)*

ДРУГИЙ. Та ні, звичайна біла кнопка. Як в мене вдома.

ПЕРШИЙ *(з-під столу)*. Колір нічого не означає! Зараз відповідь прилетить! *(Забивається під стола ще глибше.)*

П'ЯТИЙ. Кинь! У бункері в нього ядерна кнопка.

ПЕРШИЙ *(не вилазячи з-під столу)*. Скрізь, скрізь у нього ці кнопки! На всяк випадок! Він же, коли з Марконом розмовляв, руку на кнопці тримав. Скажи Маркон що-небудь не те, й натиснув би. Господи прости, нас би вже на цьому світі не було. Але пронесло...

П'ЯТИЙ. В мене теж пронос трапився. (*Усі дивляться на п'ятого, третій принохується.*) Та не зараз, ще до Маркона. Коли наказали в п йти.

ЧЕТВЕРТИЙ (*з похмурим подивом*). Так злякався?

П'ЯТИЙ. Та ні. Я взагалі нічого не лякаюсь. Ні пера, ні старших двірників. Ну це прокурори, якщо вашою фенею. А тут щось зненацька р-раз! І пронесло. Вони навіть носи затиснули.

Відчиняються двері. Хтось у масці вкочує сервірований столик з пляшками й наїдками. Маска з пап'є-маше, але це те ж саме обличчя п.

ХТОСЬ У МАСЦІ. Що, всрались? У кишені в нього кнопка була. Але ж і Маркон не пальцем зроблений. Знав, що казати можна, а чого ні. Хоча й в нього в кишені власна кнопка була. Гаразд, їжте, пийте. Тільки не забувайте: чарки для горілки. Фужери для вина.

П'ЯТИЙ. Як на мене, хоч с горла́ (*швидко підходить до столика, наливає повний фужер горілки, робить видих*). Ха! (*Випиває, жмуриться від задоволення, тут же наливає другий фужер.*) Слухай, вертухай, нам тут ще довго чекати?

ХТОСЬ У МАСЦІ. Це не до мене. Ви ж знаєте, що він завжди запізнюється. (*Виходить.*) Усі беруть наїдки, влаштовуються за столом, жують.

П'ЯТИЙ (*випиває другий фужер, хрустить огірком*). Він і на своє власне прибирання запізниться... ну, тобто на похорон.

ПЕРШИЙ (*вилазить з-під столу*). Тіпун тобі на язик! Принципово вип'ю за його здоров'я. Та й нерви треба заспокоїти. Ким би ми були без нього? (*Довго обирає чарку, наливає на денце, п'є.*)

П'ЯТИЙ (*приколюється*). Не замало для нервів?

ПЕРШИЙ. Досить. Більше не треба, а що як сьогодні працювати доведеться.

ЧЕТВЕРТИЙ. А дійсно — ким ти був? Такий весь правильний! Розкажи.

ПЕРШИЙ (*знов нервово*). Не скажу! Нічого не скажу! Вам знати не потрібно! (*Пауза.*) Скажу лише, що завжди хотів бути ним. От і став.

П'ЯТИЙ (*знов приколюється*). І досі живій?

ПЕРШИЙ (*нервово*). А чому ні?

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро сміється*). Тому. Всіх, хто хотів бути ним, він вже давно прибрав.

ПЕРШИЙ. Як це?

ЧЕТВЕРТИЙ. А ніхто не знає як. Йде людина вулицею, підходить до мосту, повз йде підмітальна машина, закриває його від камер, і все. Машина пішла, а людина лежить. І ніхто не бачив, ніхто не знає як.

ДРУГИЙ. Абсолютно. Комусь серцевий напад чи синдром раптової смерті, комусь полоній чи "Новачок", а хтось просто послизнувся...

П'ЯТИЙ. Підковзнувся — прийшов до тям — гіпс. А тут і гіпсу нема. (*Регоче.*) Взагалі нічого немає! Тільки ангели співають. Або чорти пательнями гримлять! (*Знову регоче.*) А мабуть, Ведмеда покличемо?

ПЕРШИЙ (*нервово*). Нащо?

П'ЯТИЙ. Та не сци в окріп. Його можна, він знає. І веселий. Не те що ти.

ЧЕТВЕРТИЙ. Не треба. Знов заригає тут усе...

П'ЯТИЙ. Адже ж весело! І мені буде з ким випити. Не з вами ж правильними!

ДРУГИЙ. Не розумію, чого сидимо. То підганяли — бігом, бігом. Тепер сидимо як на похороні.

ТРЕТІЙ (з несподіваним занепокоєнням). А можа, справді... помьор

ЧЕТВЕРТИЙ (похмуро сміється). А квапили, щоб терміново вирішити, ким замінити.

ПЕРШИЙ (майже істерично). А що вирішувати?! Я тут!

П'ЯТИЙ (регоче). Та ти на себе поглянь! Куди тобі до нього. Інша річ — я.

ЧЕТВЕРТИЙ. Дарма він тебе досі не придушив. Ти? Та ти тільки по фені ботати вмієш!

П'ЯТИЙ. Ха! Та я можу краще будь-кого з вас! Тільки ложки-виделки? Цьому також навчали! (Несподівано інтелігентно.) Містере президенте, ми також вкрай стурбовані тенденціями сучасної світової політики... В наявних реаліях світового розвитку... (Повертається до свого звичайного тону.) Але я йому більш потрібний для народу! Спускаюся трапом, усі навколо... пики улесливі, відданість свою демонструють... а я їм так, мимохідь: я вам обіцяв перемогу? — Обіцяли, обіцяли, пане п...

ЧЕТВЕРТИЙ. Так це він і сам каже!

П'ЯТИЙ. Звісно. А чому я маю говорити щось інше? На те я й п, щоб говорити те ж саме. Просто в мене переконливіше виходить... Або це. (Знову змінює тон.) Європа хоче війни? Будь ласка, ми хоч зараз. І не чекайте...

ДРУГИЙ. Стій, це ж мої слова! Мені доручали це сказати.

П'ЯТИЙ. Доручали! Значить, його слова. А якщо треба, то й мої теж. Ну тоді ось це: а тих, хто не з нами, будемо мочити у вбиральні.

ДРУГИЙ. І це він сам казав! І давно. На самому початку.

П'ЯТИЙ. Звісно, казав. Мочити у вбиральні! Улюблений вислів! І в мене, й в нього. Ми ж з ним в одному дитбудинку росли. Ох, і сукою він був тоді! Але це між нами. А втім... він і сам знає! Знаєте, що таке велосипед? Це він вигадав.

ПЕРШИЙ (менторським тоном). Велосипед придуманий в Європі позаминулого століття!

ДРУГИЙ. Ох ти! А я гадав, що наш Ползунов.

ПЕРШИЙ. До чого отут Ползунов?

ЧЕТВЕРТИЙ (нарешті сміється весело). А до того, що в нас все, чого не торкнуся, ВСЕ придумано нашими! Якщо не Кулібіним, то Ползуновим, якщо не Ползуновим, то кимось ще. Ейнштейна та Оппенгеймера взагалі не було — одразу Курчатов. Левша навіть англійську блоху підкував. Тільки вона після цього стрибати перестала.

П'ЯТИЙ (з досадою). Та не той велосипед! Це коли хтось спить, а нога з-під ковдри стирчить. І ти йому тихесенько між пальцями листок паперу вставляєш, з його ж зошита вирваний, і підпалюєш. Ох і починає він, не прокидаючись, педалі крутити!

ТРЕТІЙ. Паганая забава!

П'ЯТИЙ. Зате іржачки — куди там Ползунову!.. В газетах у бібліотеці членам Політбюро очі виколював. А ще кішок жарив. Ловив і...

ТРЕТІЙ (у жаху). На пательні?

П'ЯТИЙ. Сіло! Звичайного слова не розуміє! Жарив він їх, зрозумів? *(Робить непристойний жест.)*

ЧЕТВЕРТИЙ. Ти теж?

П'ЯТИЙ. Ні... я гидував. А він потім по кімнатах ходив, труси знімав: дивіться, як вона мені подряпала, а я все одно... допоки сама не здохла. Він тоді вже авторитет заробляв. У нас потім навколо жодної кішки не було! Перевелися ...

ДРУГИЙ *(байдуже)*. В біографії інше написано.

П'ЯТИЙ. Та написати все, що завгодно, можна!

ДРУГИЙ *(продовжує)*. Школа з математичним ухилом, дзюдо у спортивному клубі...

П'ЯТИЙ. Про дзюдо правда. Він же малий був. Ні, я теж малий, але ж жилавий. А він... він і зараз дрібний. Били його. Для того й в секцію пішов, директор дозволив. А потім сам у бійку ліз. До найздоровіших. Той його кулаком по пиці. По-нашому. А він так хитро, по-японськи ухилився й підленький прийом у відповідь. Зате потім так морду розквасить, що його й директор дізнатися не міг. На нього, між іншим, ще тоді органи очей поклали: потрібний нам такий. А потім і біографію йому вигадали... І все, що хочеш.

ЧЕТВЕРТИЙ. Він і зараз нічим не гребує.

ПЕРШИЙ. Гей, ти обережніше, а те...

ЧЕТВЕРТИЙ. Що? З роботи звільнять? Та й нехай звільняють. *(Другому.)* Мабуть, я теж втомлюватись почав...

ДРУГИЙ. Не звільнять. Сам кажеш — "він забагато знав".

ЧЕТВЕРТИЙ. Ось саме. А вперед ногами... щось не хочеться ще...

ТРЕТІЙ *(з хвилюванням)*. Ви гета... ви про што зараз?

ПЕРШИЙ. А я за нього, якщо треба, й життя віддам!

П'ЯТИЙ *(сміється)*. Ну, якщо більше нічого... То ж під стола так жваво пірнув!

ПЕРШИЙ *(у розгубленості)*. Так це зовсім інше... А ось уявіть! Я десь на стадіоні... й тут снайпер... і я падаю... красиво падаю... Але встигаю крикнути в мікрофон: хай живе наша велика батьківщина! А потім мені пам'ятник поставлять!

ДРУГИЙ *(байдуже)*. То ж не тобі — йому.

ПЕРШИЙ. Але я знатиму, що мені!

ЧЕТВЕРТИЙ *(сміється)*. Помрій, дурень думкою багатіє! Нікому нічого не поставлять. Вже за півгодини: куля не зачепила життєво важливих органів. І вийде до народу... ну він, наприклад. *(Показує на п'ятого)*. Ну, мабуть, бинтів намотають. Так він їх і обхохмить.

ПЕРШИЙ. А якщо знов снайпер?!

ЧЕТВЕРТИЙ. А в нього ще математик є. І тесляр... Ну і я на крайній випадок... Хто ми? Так, розхідний матеріал. Пішаки в чужій грі. А він безсмертний. Вічний!..

Довга, довга пауза.

ДРУГИЙ. Слухайте, а коли нас ще ось так, всіх разом збирали?

ПЕРШИЙ *(чітким голосом радіодиктора)*. Двадцять третього лютого дві тисячі двадцять другого року.

ДРУГИЙ. Ну так, нібито чоловіче свято, не гріх і відзначити

П'ЯТИЙ. Але баб не було!

ПЕРШИЙ. Зате Ведмед приїхав.

ЧЕТВЕРТИЙ. Еге ж. А до ранку й заригав тут все.

ТРЕТІЙ. А мяне не било.

ДРУГИЙ. Тебе тоді геть не було. Ну... серед нас. Ти тоді, певно, ще з батькою для преси позував.

ТРЕТІЙ. Не чапай бацьку!

ДРУГИЙ. Та я що? Я нічого.

ЧЕТВЕРТИЙ. А сам не приїхав.

ПЕРШИЙ. А ми так і сиділи до ранку! Лише вранці дізналися, що почалося. Сам він вже в бункері ховався. А нас під кулі підставив!

ДРУГИЙ (*заспокійливо*). Адже ж не було куль.

ПЕРШИЙ. А якби були?! У таку мить можна чого завгодно чекати! Нас би вже в живих не було!

П'ЯТИЙ (*сміється*). Ти ж сказав, що життя за нього віддав би.

ПЕРШИЙ. Але ж це по-іншому! Ну й куля все-таки може повз пролетіти.

П'ЯТИЙ. Ні... Повз тебе не пролетить.

ПЕРШИЙ. Чому? Адже я такий самий, як усі!

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро сміється*). А тому, що доля в тебе така. Ти ж завжди наготові. От доля й пожартує: готовий — отримай.

ДРУГИЙ. Стійте, я вирахував, навіщо нас зібрали. Поїв — і вирахував. Ситому думається краще.

ТРЕТІЙ. Ти яшче і чарку прийняв.

ДРУГИЙ (*охоче*). Можу й додати!

ЧЕТВЕРТИЙ. Не тягни. Що ти вирахував?

ДРУГИЙ. Це ще вчора в американських газетах було. Як я міг забути? Його Трасп збирається до себе запросити.

ЧЕТВЕРТИЙ (*зацікавлено*). І куди?

ДРУГИЙ. Уяви собі, до Аляски!

ЧЕТВЕРТИЙ (*знов сміється по-справжньому весело*). Ось це жарт! Ну й Трасп, молодець!

ПЕРШИЙ (*неспокійно*). Так у чому жарт?

ЧЕТВЕРТИЙ. Носом ткнути! Аляска теж колись була вашою, а тепер наша. І не здумай! На чужий шматок не роззявляй роток!

ПЕРШИЙ. Гаразд, він не буде.

ДРУГИЙ. Ні, ти ще не все зрозумів! Йому туди летіти зась!

ТРЕТІЙ. Чому?

ЧЕТВЕРТИЙ. Над ним ордер на арешт висить! Від Міжнародного суду в Гаазі! Ось так жарт!

ДРУГИЙ. Ще б не жарт! Борт літака екстериторіальний. Але далі...

ЧЕТВЕРТИЙ *(підхоплює весело)*. І ось дивиться він з віконця літака... Все ніби гаразд. Трап подано. Килимова доріжка від трапу. Вздовж килимовій доріжці почесна варта. А наприкінці сам Трасп. І посміхається на всю свою вставну щелепу!

ТРЕТІЙ. Дик што? З пошаною зустрічають. Значиць, треба вийсці.

ДРУГИЙ. Ні, ти не зрозумів. Вже на трапі екстериторіальність закінчується.

ЧЕТВЕРТИЙ. І ось йде він до Траспа, а той плескає його по плечу й — від імені гаазького міжнародного суду... І під білі ручки... Оце реприза!

ДРУГИЙ *(третьому)*. Як ти гадаєш — він полетить?

ЧЕТВЕРТИЙ. І відмовити Траспу не можна!

ТРЕТІЙ. Дик што ж виходзіць? Хтосьці з нас заміст яго ляцець павінен?

ЧЕТВЕРТИЙ. Розумниця! Візьми канапку з тарілки. Он там з ікоркою є.

П'ЯТИЙ. Ні, ні, тільки не я! З мене й наших буцегарень вистачить! *(Нервово наливає собі ще фужер горілки, випиває одним махом.)*

ПЕРШИЙ. Та не хвилюйся так. В їхніх в'язницях добре.

П'ЯТИЙ. А ти там бував? В наших чи їхніх?

ПЕРШИЙ. А я й не полечу.

П'ЯТИЙ *(кричить)*. Та я знаєте де їхні гарні в'язниці бачив!

ЧЕТВЕРТИЙ *(з іронією)*. Де? В Караганде?

П'ЯТИЙ *(зрозумівши, що його піддразнюють, заспокоюється)*. У кіно. Тільки-но зібрався пожити по-людськи, ні, знову в в'язницю?.. *(Першому.)* Ти зібрався життя віддати? Так і лети! Мабуть, тебе хоч у в'язниці уму-розуму навчать!

ПЕРШИЙ *(жалібно)*. Я їхньої мови не знаю...

П'ЯТИЙ. Нічого, тобі на пальцях пояснять.

ДРУГИЙ. Стійте, ордер чий? До Гааги й повезуть.

ПЕРШИЙ *(розгублено)*. Але я й гаазької мови не знаю... *(Другому.)* Слухай, мабуть, ти полетиш?

ДРУГИЙ *(з іронією)*. Я теж гаазької мови не знаю. Тому що немає такої.

ПЕРШИЙ. Як це? Гаага є, а гаазької мови немає? Як вони там розмовляють?

ЧЕТВЕРТИЙ. А вони там не розмовляють — одразу до стінки ставлять.

ПЕРШИЙ *(істерично)*. В Європі смертна кара заборонена!

П'ЯТИЙ. А тобі виняток зроблять. Сам переконаєшся, коли до стінки потягнуть.

ПЕРШИЙ. Ні, ні, я не згодний! *(Четвертому.)* Мабуть, ти полетиш?

ЧЕТВЕРТИЙ. Дзуськи! Я у в'язниці сидіти не підписувався. Я читав, що підписую.

ПЕРШИЙ. Ну, мабуть, хтось добровільно? Підійміть руку.

Демонстративно ховає руку до кишені. Інші роблять теж саме.

ПЕРШИЙ. Тоді, мабуть, це... жеребкування?..

Несподівано лунає різкий звук, схожий на вибух. У люстрах гасне світло.

ПЕРШИЙ *(істерично)*. Дрони! *(Пірнає під стіла.)*

ТРЕТІЙ *(здивовано)*. Які яшче дрони?

ПЕРШИЙ *(з-під столу, так само істерично)*. Ті, що з КАМАЗів! Які по авіабазах!..

Тепер по нас! *(Показує до вікон.)* Погляньте, там, мабуть, уже вся площа в КАМАЗах!

Усі мовчки пірнають під стола.

Кінець 1 дії

2 дія

Та ж ситуація, ті ж дійові особи. Однак світло в люстрах знову горить.

Відчиняються двері. Входить хтось у масці.

ХТОСЬ У МАСЦІ. Знов всрались? Не було ні дронів, ні КАМАЗів. Знов щиток у приймальні вибило. Ну хай би десь у гаражі — але ТУТ! Незграби! Нічого до ладу виправити не вміють!.. Гаразд, ВІН вже скоро приїде. А ви відпочивайте поки що.

ТРЕТІЙ *(вилазячи з-під столу, нерішуче)*. А як би гета?.. До вбиральні...

ХТОСЬ У МАСЦІ. Вбиральня он там, за стінною панеллю. Треба кнопку натиснути. *(Виходить.)*

ТРЕТІЙ. Заправді рукажопи, не маглi дзвери паставіць. *(Іде всередину, за секунду виглядає.)* Можа, яшче кому-небудзь... дик я хутка.

ЧЕТВЕРТИЙ *(підходить до вікон, дивиться кудись у далечінь крізь скло)*. Яка дурість... Яка безглуздість!.. Та ні — ідіотизм, ідіотизм, ідіотизм!.. *(Б'є кулаком по підвіконню.)*

ПЕРШИЙ *(майже без істерики)*. Не стій біля вікна — зненацька снайпер.

ЧЕТВЕРТИЙ *(спокійно)*. Але ж не в тебе.

ДРУГИЙ. Там скло зовні дзеркальне. Тому й світла потрапляє всередину менше. Для того й люстри. Я фізмат кінчав, знаюся. Снайпер може лише власне відображення побачити. Не буде ж стріляти в себе.

ТРЕТІЙ *(виходячи з вбиральні)*. А тама, дзе ми живем, таксама шкла дзеркальні?

ДРУГИЙ *(знижуючи плечима)*. Не знаю. В мене дзеркальні. У вас... так, мабуть, теж...

ТРЕТІЙ. Виходзіць, мнє для лазні таксама дзеркальні шиби патребнія? І на хрена вся гетая хренацень?

ЧЕТВЕРТИЙ. А тому, що в нас це найголовніша державна таємниця — де він? А якщо ось він, на виду, — чи він? І це єдине, навіщо ми йому потрібні.

ДРУГИЙ. Це лише в нас? Ось і в корейця, здається, те саме. Тільки-но вийшов звідкись, тут же за ним його охорона всі сліди його ДНК затирає.

П'ЯТИЙ *(раптово регоче)*. У нужнику теж?

ЧЕТВЕРТИЙ *(теж сміється)*. Якщо в чужому...

П'ЯТИЙ *(сміється ще залиivistіше)*. А там такі ДНК!..

ЧЕТВЕРТИЙ *(серйозно)*. Кеннеді шкода...

ПЕРШИЙ *(з підозрою в голосі)*. А за що це тобі його шкода?

ЧЕТВЕРТИЙ. Дублером не обзавівся, сам до Далласа полетів. А був би дублер... І на другий строк Кеннеді переобрався б, і побачив би, як його мрія здійснилася. Висадка на Місяць...

ПЕРШИЙ. Не було ніякої висадки! Це все імперіалістична пропаганда: в Голлівуді ролик змайстрували, а показали всім ніби справді!

ЧЕТВЕРТИЙ. Слухай, а мабуть, і Місяця не було?

ПЕРШИЙ. А що тоді в небі висить?

ЧЕТВЕРТИЙ. Теж імперіалістична пропаганда. А всі гадають, що Місяць.

ТРЕТІЙ. А я ніколи не думав про гета. Ну вісіць сабе. Хаця не, ноч ад місяца пригожая. А я яе, гетую ноч, бачу? Пригожая ці не? Взагалі нічога добрага зараз не бачу. Кожни дзень дресіруюць. Як у цирку.

ЧЕТВЕРТИЙ. Ти теж маеш щось проти цирку?

ТРЕТІЙ. Не, цирк — гета добре. Але я не мядзвездзь. А яни дресіруюць. Ходзіш не так. Говориш не так. Я што, хадзіць не мог? Взагалі няним був? А як уедуць, ну што рабіць? І телевизор йосць, і відік йосць, і навчилі пользовацца, і фільмав до чорта, і чарку можна випіць, а я так і бадзяюся. Ну, пайду в джакузі паплаваю. Дик жа не лазня...

ДРУГИЙ. Почекай. Далі ще цікавіше буде. Виделки-ложки, етикет за столом. Мало де тобі його зображати доведеться.

П'ЯТИЙ (*раптом зривається з місця, заглядає під стіл, йде до стінної панелі, за якою вбиральня, кидається по кімнаті*). Так! Це не та! Розібралися вже. І ця не та! А де ж та?

ПЕРШИЙ (*з хвилюванням*). Ти що шукаєш?

П'ЯТИЙ. Кнопку! Повинна десь бути! Не тільки в нього в кишені.

ПЕРШИЙ. Нащо?!

П'ЯТИЙ. Натисну! І до Траспа їхати не треба!

ПЕРШИЙ. Відповідь прилетить!!!

П'ЯТИЙ. Не встигнуть!

ДРУГИЙ. Встигнуть. Ще б пак! Це я тобі як математик кажу. Міжконтинентальної до Траспа приблизно півгодини летіти.

ТРЕТІЙ. А скільки їх у нас?

ДРУГИЙ. Ну, тисяча ще за бровастого Ілліча була.

ПЕРШИЙ (*знов з підозрою в голосі*). Звідки знаєш?

ДРУГИЙ. Адже фізмат, сам повинен розуміти. І військова кафедра була. Я у школі викладав, а там, де треба, вважався лейтенантом запасу.

П'ЯТИЙ. Ще й лейтенант на мою голову! І що буде, якщо кнопку натиснути?

ДРУГИЙ. Стартують. Звідусіль. З усіх просторів нашої неосяжної...

ТРЕТІЙ. Тисячі ракет! Усі адначасово! Пригожає відовішче. Слухайце, а мабуть, Австралію не треба?

ПЕРШИЙ (*нервово*). А що тобі та Австралія?

ТРЕТІЙ. А там кенгуру. Мені їх шкода.

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). Вони все одне не за нас.

П'ЯТИЙ. По китайцях теж треба! Розплодилося їх...

ПЕРШИЙ (*кричить*). По китайцях не треба! Це наші друзі!

ЧЕТВЕРТИЙ. Доки їм це вигідно...

ДРУГИЙ. А старт миттєво засікаються зі супутників. І поки ракети летять, у Траспа все встигають. ПРО в повній бойовій. Винищувачі з авіаносців вже в повітрі. Мабуть, і

не перехоплять, але хоча б спробують. Сам Трасп сидить у своєму найглибшому бункері, а найголовніше, вже встиг власну кнопку натиснути. І хвилин за сорок на всіх нас уже їхні ракети посипляться.

ТРЕТІЙ. А што? Таксама пригожає відовішче. Я б паглядзев.

ДРУГИЙ. Тебе першим же світловим спалахом спалить. Лише силует на стіні залишиться. А вибухова хвиля й попіл розвіє.

ТРЕТІЙ. А зі сховішча можна?

ЧЕТВЕРТИЙ. З бункерів і спостерігатимуть. І він, і Трасп.

П'ЯТИЙ. Все! Переконав! До дупи цю кнопку.. *(Наливає собі горілки.)* Не хочу силуетом на стіні!

ЧЕТВЕРТИЙ *(задумливо)*. А це ж — спокуса: мати кнопку — й не натиснути. Ну, як це? Мати таку зброю та не застосувати? Навіщо вона тоді, якщо не застосувати?!

ДРУГИЙ. Адже ж застосували вже. І навіть двічі.

ЧЕТВЕРТИЙ. Коли це було! І не ми.

ДРУГИЙ. Але запал збили. І усьому світові показали.

ЧЕТВЕРТИЙ. А в наших, гадаєш, руки не сверблять? Усьому світові показати.

ДРУГИЙ. Сверблять. Ведмед вже б натиснув. Сам тоді сказав.

П'ЯТИЙ. То він вже в мотлох був!

ЧЕТВЕРТИЙ. Що у тверезого на умі, те в п'яного на язиці.

ПЕРШИЙ *(зображуючи глибокодумний вигляд)*. Але ж це яка відповідальність — кнопку натиснути.

П'ЯТИЙ *(зненацька хоробрішає після горілки)*. Та киньте ви! Кнопку натиснути — раз плюнути. *(Плює на палець.)* А відповідальності боятися, так і в п не ходити. Ось зараз ще вип'ю — й натисну. Та хай буде, що буде! *(На мить тверезіє.)* Тільки її ще знайти треба... Гадаєте, мій кореш дитбудинківський про якусь там відповідальність думав?

ПЕРШИЙ *(верескливо)*. Про неї, про неї він і думав! Про державу думав, мріяв, що рідна країна...

ЧЕТВЕРТИЙ. А вона йому рідна?

ДРУГИЙ. Ну, народився тут...

ЧЕТВЕРТИЙ. Щось почав я сумніватися. Батьківщина — це лише місце народження? Чи ще щось?

ПЕРШИЙ. Батьківщина — це народ! Про народ він думав!

ЧЕТВЕРТИЙ. А що народ? Горілки йому й грошей, щоб на горілку вистачало, — більше й думати нема про що.

ТРЕТІЙ. А не дай Бог до гетих кнопок дойдзе?

ЧЕТВЕРТИЙ. А він і тут про народ вже подумав. Так прямо народові й сказав: а ви всі в раю будете. І зжерли. Яка дурість... Яка безглуздість!.. *(Знову б'є кулаком по підвіконню.)* Зжерли, ідіоти!

ТРЕТІЙ. Виходзіць, йон готовий?

П'ЯТИЙ *(п'яно сміючись)*. А ми, дитбудинківці, такі! Нас ніхто не жалів — і ми нікого не пошкодуємо!

ЧЕТВЕРТИЙ. На все він готовий! Інакше б війну не почав!

ПЕРШИЙ (*істерично*). Не він її почав — світовий імперіалізм!

ЧЕТВЕРТИЙ. Кидав би ти вже. Ця байка ще на першому році працювати перестала.

ПЕРШИЙ. А це не байка! Він же до мене особисто приходив!

ДРУГИЙ. Чому до тебе?

ПЕРШИЙ. Гадав, що я — це він.

ЧЕТВЕРТИЙ. Цікаво. До мене чомусь не прийшов...

ПЕРШИЙ. Значить, ти менш схожий. Та й хто до такого прийде? (*Показує пальцем на штани, що витягнуті на колінах.*)

ЧЕТВЕРТИЙ. Дійсно... (*Підтягує штани.*)

ТРЕТІЙ (*з цікавістю*). А як йон виглядав? На кого був схожий?

ПЕРШИЙ. Він же загримований був. І ось так (*показує*) став переді мною й каже: наказую тобі розпочати війну. Але ж я не хотів цієї війни! Я блавав... я навіть плавав... я на коліна падав... (*Стає на коліна, театральнo простягаючи руки.*) Не можна цього робити, люди не пробачать, ми один народ...

ЧЕТВЕРТИЙ. Дійсно. Тоді він ще ніс маячню про один народ...

ПЕРШИЙ. А він у відповідь: а якщо не почнеш...

ДРУГИЙ (*перебиваючи*). А ЩО — якщо не почнеш?..

ПЕРШИЙ. А він не встиг сказати. В нього мобілка задзвонила: ти не з тим розмовляєш. Він сказав "зрозумів" і пішов. Тож я не знаю ЩО, якщо не почнеш, але знаю, що нашої країні наказали... Світовий імперіалізм і наказав!

ДРУГИЙ. У математиці двічі по два завжди чотири. Він давно вже руки до наших сусідів тягнув, і ніхто йому не наказував. Ось вам і вся теорема.

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). Це не теорема, це аксіома. Спочатку на півдні спробував — такий шматок відхопив! І нічого. Зійшло з рук. Потім у сусідів цілий півострів відхопив. І знову з рук зійшло. То ж йому нічого й наказувати не треба.

ПЕРШИЙ (*починає нервувати*). Але я знаю, що наказали! І є докази! Чому, гадаєте, їхній Біден щоранку з телевізора виступав? Що завтра війна. Так! Вони вже підготувалися. Вони вже з їхнього Хорива свої посольства, консульства... що там ще було?.. все евакуювали, а він все не починає. Ось Біден і нагадував — час!

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). І що ніхто не заступиться, теж казав. Руки розв'язував...

ПЕРШИЙ (*радісно*). Що й потрібно було довести! Мене математиці теж вчили.

П'ЯТИЙ (*п'яно*). Докінчайте ваші піфагорові штани розводити! Окраїна завжди була нашою! Тож маємо право. Без усяких Біденів!

ДРУГИЙ. А міжнародні договори? Про недоторканність кордонів. А суверенітет?

П'ЯТИЙ. Чхати нам на ці договори. Була нашою? Повертайся взад! Ну, дали трохи погуляти, цей самий... (*згадуючи слово*) суверенітет зобразити. Досить!

ДРУГИЙ (*ніби сам до себе*). Тьху! В нульових хоча б все якось інакше виглядало. Ось ми таку державу збудуємо, що самі назад попроситися. (*Пауза.*) Нічого гідного не збудували — що ж, значить, силою повернемо.

П'ЯТИЙ. Та досить. Можна було й без війни. Он, їхній же схід сам до нас захотів.

ЧЕТВЕРТИЙ. Але захід аж ніяк! Отже, щось є в ідеї власної державності?

П'ЯТИЙ. Хизування! Прийшли б, нікуди ні поділися. А вони взяли та свого пахана витурили.

ПЕРШИЙ. А їм це теж світовий імперіалізм наказав!

П'ЯТИЙ. Все одно прийшли б. Але тут Земельський з'явився. Не розумію, чому вони його обрали? Хай би далі своє кіно знімав.

ЧЕТВЕРТИЙ (*похмуро*). Захотіли й обрали. А нам навіть обирати нема кого. Чверть сторіччя вже — все він та він. Довічно...

ДРУГИЙ. Та ні, ще Ведмед був.

ЧЕТВЕРТИЙ. Не рахується. Насправді все одне він.

П'ЯТИЙ. Та яка різниця! Він — це ж... це ж... якщо весь час він, це означає, що... стабільність. А стабільність це й означає, що він. І якби не Земельський... Ото ж спритний, змій. Спочатку все в друзяки набивався. Але якщо друг — лягай. Віджарю, як кішку, тоді й будеш другом. Той, якого вони вигнали, в перший же день ліг. І все пучком пішло. А цей аж ніяк! Як баба примхлива, хай йому грець. Ось і довелося йому Шамгу залучити. Щоб переконав.

ДРУГИЙ. Але ж не переконав.

П'ЯТИЙ. Адже ж окраїнці рогом уперлися. І Земельський увесь час підгавкував. Ролики знімав: я тут, я з вами, нікуди не втік.

ЧЕТВЕРТИЙ. Не верзи дурниць. Не за Земельського вони піднялися. За свою землю. За свою свободу.

ТРЕТІЙ. Була в них свобода. І сало було, й горілка.

П'ЯТИЙ. Через горілку й встали дибки!

ТРЕТІЙ. І в нас гарелка йосць. Ми ж не встаємо дибки.

ЧЕТВЕРТИЙ (*іронічно*). А вам батька не велів. А ви слухняні. Не окраїнці.

ТРЕТІЙ. Дарма Хорив у той дзень не взялі.

ЧЕТВЕРТИЙ. А не зуміли — от і не взяли! А потім і драпали звідти. Це нам, дурням, пояснили, що тактичний хід.

П'ЯТИЙ. Зате скільки усього взяли! Майже увесь південь!

ЧЕТВЕРТИЙ. А якою ціною? Чверть мільйона, навіть більше, в землі.

ПЕРШИЙ. Адже це все непотріб! Це наш головний по закордонних справах сказав. Дивіться, як усе мудро робиться! В'язниці почистили! Будеш далі сидіти чи воювати підеш? Звісно, пішов!

ЧЕТВЕРТИЙ. Вони ж повернуться... І вже не до в'язниць!

П'ЯТИЙ. Ха! Хай спочатку спробують там вижити, коли щодня тисяча гине.

ПЕРШИЙ. І всіляка наволоч пішла, яка тільки горілку жерти вміла та борги робити.

ДРУГИЙ. Боюся, не тільки. Та й взагалі... найголовніша цінність на Землі — людина.

П'ЯТИЙ. Ти мене отут Максима Горького не малюй. Знаємо, в дитбудинку вивчали. Людина — це звучить гордо. Але я так кажу: звучить погано, виглядає мерзенно, а все, що робить — взагалі тьху!

ТРЕТІЙ. Ти гета кінь! Я добрую лазню зраблю. А як виглядаю... Ну, яким зрабілі, так і

виглядаю. Я ж не вінаватий, што падобним на яго урадзіўся.

ЧЕТВЕРТИЙ (*першому*). Ти забув, як ще один недоумок сказав? Це велика війна — вона надала нашому життю сенсу! Бо ми вже не розуміли — чи є в нас вітчизна?

ПЕРШИЙ. Так! Дійсно! Є вітчизна!

ЧЕТВЕРТИЙ. Гарна вітчизна... Чужих вбиває, своїх до землі укладає...

ТРЕТІЙ. Слухайце, а можа, і справді помьор. А нас отут зібрали, каб вирашиць, каго замест яго до Мавзолею пакласці?

ЧЕТВЕРТИЙ (*щиро сміється*). Чудова реприза! Молодець тесляр! Там ще з ікоркою канапка є. Але не надійся, до Мавзолею нас не покладуть, там вже інший лежить.

ДРУГИЙ (*з незрозумілою інтонацією*). Той, хто цю країну й створив.

ПЕРШИЙ. Не країну, а велику державу!

П'ЯТИЙ. Не крутить мені яйця! Що він створив?! Фінів відпустив, Польщу просрав, Прибалтику втратив... Спасибі хоч Хорив утримав.

ЧЕТВЕРТИЙ (*з іронією*). А мабуть, хай би краще не утримав?

П'ЯТИЙ (*трохи розгубившись*). Правильно! Лише проблеми через цей Хорив — вони ж, гади, здаватися не хочуть! Стійте, стійте! Що утримав — правильно! А що далі зробив — все неправильно! Взяв і дав нашим околицям волю!

ДРУГИЙ (*скептично*). Відносну... На папері...

ПЕРШИЙ. А я його розумію. Він же бажав, щоб усі побачили — ми більше не імперія, а союз!

П'ЯТИЙ. Союз, мати його так!

ПЕРШИЙ. Ні, це він добре зробив! Він же ще раніше написав, що імперія — це зло.

П'ЯТИЙ. А ми імперія й будемо імперією! Всіх потрібно було в їжаківих рукавицях тримати!

ДРУГИЙ (*стомлено*). І тримали...

П'ЯТИЙ. Еге ж! А потім тому ж Хориву й членство в ООН дали!

ПЕРШИЙ. А зараз вони в цій ООН гармидер влаштовують. І все мало! Вже й до НАТО хочуть!

ЧЕТВЕРТИЙ. Ще б не хотіти. З такими сусідами...

П'ЯТИЙ. Усіх би придушив, гадів! Усіх, усіх! І тих, кого між пальців упустили, теж усіх повернути! І повернемо ще! І Аляску теж!

ДРУГИЙ. А його все ще нема.

ТРЕТІЙ (*на обличчі осяяння*). А можа, йон ужо тут? Сядзіць паміж намі і відовішча робіць? А всьо, што яму треба, на вус мотає?

ДРУГИЙ. Тоді це ти і є. Двадцять третього тебе не було, а тут з'явився нізвідки.

ТРЕТІЙ. Чому нізвідки? Я ж кажу — з Міларусі я.

ДРУГИЙ. Ось-ось! І переконливий! Вимова, роба, лазня. Про лазню — дуже гарно! Я не вигдавав би.

ТРЕТІЙ. І дваццаць третього йон мог між вамі биць. Тади йон — хтось із вас.

ДРУГИЙ. Та не ризикнув би він із бункера вилізти!

ЧЕТВЕРТИЙ. Але Ведмед ризикнув. Хоча... Все наступним ранком почалося. Міг

встигнути назад до свого бункера. Але, гадаю, тесляр і є він.

ТРЕТІЙ. А калі я — йон, нащо я спитав?

ПЕРШИЙ (з підозрою). А, мабуть, це теж перевірка?

П'ЯТИЙ. Не чіпайте тесляра. Це не він! Мені краще знати! В теслярській справі мій кореш ні бельмеса не тямить! Як і в будь-якої іншої. От авторитета із себе зображати — це так, це він.

ПЕРШИЙ. Тоді хто?

П'ЯТИЙ. Я і є він. Ось зараз клацну пальцями, й почнуть вас фільтрувати на профпридатність! (Регоче.)

ДРУГИЙ. Та ні, ти не переконливий.

П'ЯТИЙ. Не кажи дурниць! Для всієї країни переконливий, а тобі ні. Тоді ти і є він.

ДРУГИЙ. А ви мені тест влаштуйте. З математики що-небудь. Наприклад, як вирішується теорема Бернуллі.

ЧЕТВЕРТИЙ. Сам казав — школа з математичним ухилом. Він це й без фізмата може знати. Втім, я на тебе не думаю. Бачу відбиток інтелігентності, якої на ньому нема. Для того ти йому й потрібний — треба ж іноді народові ще й інтелігентність демонструвати. (Йде кімнатою, вдивляється в кожного.) Нема його тут, не ламай, тесляр, голови.

ПЕРШИЙ. Ось ти себе й викрив! (Раптом обличчя змінюється, перший улесливо встає по стойці смирно.) Вибачте, пане п! Я не хотів бути фамільярним, адже я думав, що ви це не ви, от і ляпнув, вибачте мені, будь ласка, я виправлюся!

ЧЕТВЕРТИЙ (зупиняється; з несподіваною інтонацією великого начальника). Що ж, пробачу, але тільки на перший раз. Якщо ще раз повториться... (Несподівано робить кульбіт, проходить кімнатою колесом, пружно встає на ноги, посміхається від вуха до вуха й широко розгортає руки.) А ось і я! Зустрічайте!.. Ну, чому ви не аплодуєте?

ДРУГИЙ (розгублено). То ти цирковий, чи що?

ЧЕТВЕРТИЙ (радісно). Еге! Пам-пам-пам-пам! Хоч хвилину собою побуду. Клоун я. Манежний. Килимовий! Пам-пам-пам-пам! Я виходжу — й весь цирк аплодує! Щиро, радісно, не так, коли я п. Ні, він, звичайно, теж той ще клоун. Але він злий клоун, а я клоун веселий! І ось вистава, я вдягаю картонного носа... Втім, знаєте, ні ніс, ні руда перука не обов'язкові — головне, що в тебе всередині. Але для глядача краще, щоб був ніс. Він бачить цього носа й вже сміється. Ти ще нічого не сказав, нічого не зробив — а глядач вже сміється! Йому так сміються, коли він виходить? І ви гадаєте, клоун заповнює перерву? Дзуськи! В хорошому цирку клоун найголовніший. Він не заповнює — він робить виставу, з'єднує номери в ціле. Ось дресувальник відпрацював, йде, усі ледве переводять подих, бо ж моторошно, коли жива людина в одній клітці з хижаками, але тут виходить клоун: а ось і я! І знов все чудово, вистава продовжується! Я репризи собі сам писав! А що мені зараз пишуть? Не ми розпочали цю війну. Яке убозтво. Яка халтура! Але... я артист, я повторю... Контракт, хай йому біс! А мабуть, мені цей контракт у нужнику на цвях повісити? Яка реприза вийде! Знаєте, яка в мене була реприза? Жонглер працює. З кільцями. І асистенти йому ці кільця підкидають, підкидають... І кільця летять все вище, під самий купол, і вже здається, що в повітрі сто

кілець, тисяча! Гадаєте це просто? Це робота! І справді піт ллється градом, тільки його під пудрою не помітно. А цирк затамував подих... Але номер закінчено. І тут виходжу я. І всім своїм виглядом: зараз я вам і щось ще краще покаджу. В мене теж кільце для жонглювання. Але лише одне. І я його підкидаю — й ловлю. Обома руками. Підкидаю — й ловлю. Дивіться, мовляв, це важко, але я спритний! І ось вже начебто в ритм входжу, й публіці починаю посміхатися — так, я спритний. Але промахуюсь, і кільце падає. Я його підіймаю, кидаю — й знову промахуюсь. Публіка вже ірже. Але це ще не все. Кільце знову падає. А я дивлюся на нього докірливо й роблю йому паси: ну, злітай же, злітай! А потім кільце падає й котиться. А я стою розгублений й кличу його, як собачку: ф'ю-ф'ю. А публіка вже ридає зі сміху. А потім я, звичайно, сідаю й плачу. І публіка, звісно, теж сміється. Ще гучніше! Хоча здавалося, голосніше вже нікуди. Це професія така. Якщо я сміюся, весь цирк сміється. Якщо я плачу, весь цирк теж сміється. Йому так сміються?

ДРУГИЙ. Взагалі-то сміються. Коли він сміється.

ЧЕТВЕРТИЙ. Угу. Підлабузницькі... А мене будь-який цирк брав з радістю. І гастролі, гастролі, гастролі!.. В мене й дома не було. Ні, брешу! Цирк був моїм домом. А зараз ніби й дім є... а все не так...

ДРУГИЙ. Камера-одиначка...

П'ЯТИЙ. Це ви одиначок не бачили. Зате я тепер знаю, хто з нас справжній. (Першому.) Хорош дурку корчить, кореш! Ну йди, дай я тебе обійму, скільки років не бачились!

ПЕРШИЙ (несподівано на "ви"). Ви мене з кимось плутаєте!

П'ЯТИЙ (ласкаво). Кореш ти мій дороженький, ти ж знаєш, я ніколи не помиляюсь. Зараз доведу.

Підходить до першого, лівою рукою підіймає зі стільця, а правою б'є в обличчя.

ПЕРШИЙ (від удару робить крок назад, запинається об стілець і летить на підлогу, але відразу встає). Ой! Не бий мене! Мене не можна бити!

П'ЯТИЙ (розгублено). Ти що, кореш? Ти мав ухилитися й підленький прийом у відповідь! Ну, зберися! Давай знову! (Знов б'є.)

ДРУГИЙ й ЧЕТВЕРТИЙ (в один голос). Припини!

ПЕРШИЙ (падає й повзе по підлозі). Боляче! Не бий мене!

ТРЕТІЙ. Канчай. А то даведаєшся, як цесляр б'є!

П'ЯТИЙ (не звертаючи уваги; першому). Та ти що, справді не він, чи що? Ах ти, воша повзуча! Обкрутити мене здумав? На! (Починає бити безперервно.)

ПЕРШИЙ. Не бий! Не можна бити хвору людину! (П'ятий зненацька зупиняється.) Ні, ні, мене вилікували! В мене довідка є! (Стоячи на колінах, розмазуючи по обличчю соплі, сльози та кров, одночасно риється по кишенях, звертається до всіх.) Мені довідку дали, що вилікували! Але це не означає, що мене можна бити! Як я до Траспа з такою пикою полечу?

ДРУГИЙ (розгублено). Ти ж казав, що не полетиш...

ПЕРШИЙ. Але з вас же ніхто не хоче...

П'ЯТИЙ. Ну вибач. Ну, побив я тебе, що тут такого? Я ж не зі злості. Ходімо, вмию. Як огірок будеш!

Виходять до вбиральні.

ДРУГИЙ *(третьому)*. Наливай.

ЧЕТВЕРТИЙ *(хмуро)*. Мені теж.

П'ЯТИЙ *(виводить з вбиральні вмитого першого й дбайливо саджає на стілець біля столу)*. Йому теж налейте. А я сам. *(Наливає, п'є.)* Дарма пахан не приїхав, посміявся б отут.

ЧЕТВЕРТИЙ *(собі, але його чують)*. Я цей його сміх вже чути не можу...

П'ЯТИЙ. Чому?

ЧЕТВЕРТИЙ *(зривається)*. Сміх злого клоуна! Він сміється, а там *(показує до вікон)* плачуть. І ті, хто натискає кнопки, теж, напевно, сміються. Його ж сміхом. Чи пробачать нам хоч колись?

П'ЯТИЙ. А що нам повинні пробачати?!

ЧЕТВЕРТИЙ. Щоночі! Щоночі! Десятки ракет, сотні ракет, безпілотників, шахедів! На Хорив. На інші міста. Він солодко спить у своєму бункері, кошмари його не мучать, а ракети летять. Ви хоч уявляєте, що ми робимо? В кожному місті вже руїни. І всюди, й в містах, і в найменших селах — цвинтарі. І вони зростають. А скоро вже й міст не буде — лише цвинтарі!

П'ЯТИЙ. Наша країна — що хочемо, те з нею й робимо.

ПЕРШИЙ *(оживаючи після чарки)*. Ми б'ємо лише по військових об'єктах.

ЧЕТВЕРТИЙ. По супермаркетах, церквах, вокзалах, ринках, лікарнях. Це ж військові об'єкти! Вам будь-яка житлова багатоповерхівка — військовий об'єкт!

ПЕРШИЙ. Там же фашисти мешкають! Вони нашою мовою розмовляти не хочуть!

ЧЕТВЕРТИЙ. А он тесляр. Ти його спитай. Він теж хоче своєю рідною мовою розмовляти.

ТРЕТІЙ. Гей, ти мой язык не чапай! Добра мова. Пригожей вашой.

ЧЕТВЕРТИЙ *(стомлено)*. Та не чіпаю я вашої мови, розмовляйте на здоров'я. Але ж і українці рідною мовою розмовляти хочуть. А ви... Понавішали на них ярликів, оббрехали, принизили, розтоптали. А чого вони хотіли? Та просто без вас почати нарешті жити.

П'ЯТИЙ. Розкотили губу! Ми тут найголовніші! Куди їм без нас? Та якби не було нас, і їх би не було!

ТРЕТІЙ. А нас?

П'ЯТИЙ. І вас би не було! Батькі спасибі скажіть, що знає, кого триматися.

ТРЕТІЙ. А калі й ми без вас захочемо?

П'ЯТИЙ. Тоді й з вами буде те саме, що з країною. Розмріялися — без нас!

ЧЕТВЕРТИЙ *(знов стомлено)*. Та й батька вам не дозволить.

ПЕРШИЙ. І молодець, що не дозволить! А ці забагато волі взяли! Свого правильного вигнали, неправильного обрали, Європу їм подай! НАТО їм подай! З нашими ворогами хочуть, а ті тільки й мріють нас знищити!

ЧЕТВЕРТИЙ. Ті самі байки... А вони померли. Разом з державою робітників і селян, якою ми звалися.

ДРУГИЙ. Ну тоді хоч натяк на логіку був. Ми — єдина у світі держава робітників та селян. За це й хоче нас імперіалізм знищити.

ЧЕТВЕРТИЙ. А тепер ми самі — не імперіалістична держава? То за що ж нас знищувати, якщо ми тепер однакові? Та й тоді... Була вона, ця єдина держава? З першого дня все на брехні. Фабрики — робітникам! Землю — селянам! Мир народам. А щось збулося? Фабрики віддали партійним чинушам. Щоб керували. Херово керували, до речі. Земля пішла до колгоспів. Чи добре ті на ній господарювали? А мир... То одна війна, то інша... Фінську фіни розпочали? Афганську афганці почали?.. І зараз окраїнці почали? Чи знаєте ви, скільки я в Окраїні гастролював? Чи знаєте ви цих людей?.. А я знаю! Як вони вмili сміятися! Тільки світлий народ уміє так сміятися. А в темного — лише вороги навколо. Але ви навіть не розумієте, що той, в кого весь світ вороги, сам ворог усьому світові. А смієтеся ви лише тоді, коли змушуєте своїх сусідів плакати. *(Ховає обличчя в долоні.)*

П'ЯТИЙ. А вісь світ і є вороги! Тільки-но війна почалася, одразу всі проти нас!

ЧЕТВЕРТИЙ *(підіймаючи голову)*. Ой! І як безжально вони вас покарали! Ви розпочали війну. А що зробив цей жакхливий Захід? Ах, він санкції оголосив! Ах, Макдональдс пішов. І одразу в країні почався голод! Ну, мабуть, Макдональдс і гадав, що всі тут без нього пропадуть. Ха-ха-ха! А треба було такі санкції вводити, щоб усі в чергах стояли. За хлібом по картках. Але ви б і тоді нічого не зрозуміли! Усі живуть, ніби жодної війни немає. Наче ми всі навіть не співучасники! І якщо десь гинуть люди, ніхто в цьому не винний. Тим більше не ми самі!

Відчиняються двері, входить хтось у масці.

ПЕРШИЙ *(підхоплюється)*. Вже їхати? До Траспа?

ЧЕТВЕРТИЙ. Це по мене...

ХТОСЬ У МАСЦІ *(підходить до четвертого)*. Брехня, кажеш? А чим її перемогти? Чи знаєш? Зате я знаю! Тільки ще більшою брехнею! І будемо продовжувати, а ти не сподівайся легко зіскочити. До того ж йому сподобалося. Що в нашому театрі найголовніше? Переконливість! А ти був переконливий. А якщо нам знадобиться показати світові саме такого п? Злого! Ні, інакше — гнівливого! І переконливого! Ні, зрозуміло, текст тобі ми напишемо свій. А ось роздратування тобі навіть зображати не доведеться. Ще будеш у пригоді.

ПЕРШИЙ. А щодо Траспа?

ХТОСЬ У МАСЦІ. Зарано. Розвідка працює. І якщо буде безпечно, я й сам полечу.

ЧЕТВЕРТИЙ *(сміється)*. У цій картонній масці?

ХТОСЬ У МАСЦІ. Навіщо? Без неї.

Знімає маску. Під нею те саме, що у всіх, обличчя п.

ЧЕТВЕРТИЙ. Оце реприза!

ДРУГИЙ. Нічого собі! А нас взагалі скільки?

ХТОСЬ У МАСЦІ. А це вам не належить знати.

ТРЕТІЙ. Слухайце, калі вас столькі, можа, я не патребен? Я додому хочу...

ХТОСЬ У МАСЦІ. Не поспішай. І ти знадобишся. До китайців тебе відрядимо. Будеш там по-мужицьки правду-матку рубати. Ні, на наш текст, звичайно. Тож лазню кидай. Налягай на те, що треба. Хода. Дикція... Ну тобі пояснять. (Другому.) Ти поки що в резерві, але ж математик — сам вирахуєш, коли будеш потрібний.

П'ЯТИЙ. Я теж до китайців хочу!

ХТОСЬ У МАСЦІ. Ну вибач, не можна в одне відрядження одразу двох відправити.

П'ЯТИЙ. Ти, кореш, маячню не гони. Розкомандувався тут! Ти що, справжній?

ХТОСЬ У МАСЦІ. Не здумай перевіряти — нарвешся (*робить невловний рух, як у дзюдо*). Але ось товчуся при вас, блювотину за вами затираю. Треба ж щоб ніхто не здогадався. Та й ви ніколи не дознаєтесь. Бабу тобі, до речі, дадуть. Оформлять... ну, скажімо, кастелянкою.

П'ЯТИЙ. А раптом вона мені не сподобається?

ХТОСЬ У МАСЦІ. Ти турбуйся більш, щоб ти їй сподобався. Вона вищий допуск має. Щось не так — і замочить. І нічого їй не буде!.. Ні, догану, звичайно, оголосять. Можливо, навіть премії позбавлять...

ПЕРШИЙ (*кричить*). Ніякий він не справжній! Тому що справжній — це я!

ХТОСЬ У МАСЦІ. (*першому*). Мабуть, так, мабуть, ні, але тебе, голубчику, ми ще трохи підлікуємо. (*Перший в жаху відсахується, знову спотикається, падає.*) Та не бійсь! Без електрошоків, без крайнощів. Вдома, пігулки, прогулянки. Туди не повернемо. Не можна ж, щоби п опинився там...

ЧЕТВЕРТИЙ. Там, де йому саме місце!

ХТОСЬ У МАСЦІ. (*четвертому*). Молодець, підвищуй градус! А зараз на коня й по домівках.

Наливає всім. Собі теж.

ПЕРШИЙ (*хапає чарку*). Хай живе великий п...

ХТОСЬ У МАСЦІ. ...та його вірні пішаки. За перемогу! (*Четвертий демонстративно відсуває чарку.*)

П'ють.

Завіса

© Анатолій Юрченко. 2026. yurchenkopost4@gmail.com

Перша публікація — міжнародний журнал "9 Муз".

Автор нагадує про чинне законодавство, про авторське право й неможливість постановки п'єси без письмової угоди.

Примітка для режисера та сценографа.

У п'єсі шість чоловічих персонажів на одне обличчя. Однак це, на погляд автора, вирішуємо: приблизно однаковий зріст виконавців, однакові перуки та однакові накладні характерні носи, можна навіть карикатурні. Все інше — гримування.

Абсолютна портретна схожість не обов'язкова.

Крім того, автор сподівається, що сміх у залі має виникнути вже в першу хвилину: відкривається завіса, а на сцені сидять п'ять, так би мовити, ляльок з однаковими обличчями.

Анатолій Юрченко.